חסדא מהו להעלותם אחריו לגג א"ל גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רבינא למרימר ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות בו שיניו וחכמים אומרים לא יטול אלא מן האבוס של בהמה הכי השתא התם אדם קובע מקום לסעודה הכא אדם קובע מקום לבית הכסא אמר רב הונא אסור לפנות בשדה ניר בשבת מאי טעמא אילימא משום דוושא אפילו בחול נמי ואלא משום עשבים והאמר ריש לקיש צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בה והתולש ממנה בשבת חייב חטאת אלא דילמא נקיט מעילאי ושדא לתתאי ומיחייב משום דרבה דאמר רבה היתה לו גומא וטממה בבית חייב משום בונה בשדה חייב משום חורש גופא אמר ר"ל צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בה והתולש ממנה בשבת חייב חטאת אמר רב פפי ש"מ מדר"ל האי פרפיסא שרי לטלטולי מתקיף לה רב כהנא אם אמרו לצורך יאמרו שלא לצורך אמר אביי פרפיסא הואיל ואתא לידן לימא ביה מילתא יהיה מונח על גבי קרקע והניחו על גבי יתידות מיחייב משום תולש היה מונח על גבי יתידות והניחו על גבי קרקע חייב משום נוטע א"ר יוחנן אסור לקנח בחרס בשבת מאי טעמא אילימא משום סכנה אפילו בחול נמי ואלא משום כשפים אפי' בחול נמי לא ואלא משום השרת נימין דבר שאין מתכוין הוא אמר להו רב נתן בר אושעיא גברא רבה אמר מילתא נימא בה טעמא לא מיבעיא בחול דאסור אבל בשבת הואיל ואיכא תורת כלי עליו שפיר דמי קמ"ל רבא מתני לה משום השרת נימין וקשיא ליה דר' יוחנן אדר' יוחנן מי א"ר יוחנן אסור לקנח בחרס בשבת אלמא דבר שאין מתכוין אסור והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק אלא מחוורתא כדרב נתן בר אושעיא מאי כשפים כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קא אזלי בארבא אמרה להו ההיא מטרוניתא אותבן בהדייכו ולא אותבוה אמרה איהי מילתא אסרתה לארבא אמרו אינהו מילתא שריוהא אמרה להו מאי איעביד לכו דלא

רש"י

מהו להעלותם אחריו לגג. אם עלה שם לפנות מי חיישינן לטירחא יתירתא או לא: **שדוחה את לא תעשה.** דכתיב (דברים כב) והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו (ה) והכא נמי טלטול דרבנן אלאו דלא תסור[ו] אסמכוה רבנן ובמקום כבוד הבריות נדחה: **משלפניו.** קסמין המוטלין על גבי קרקע ולא אמרינן מוקצין נינהו: **לחצות.** ליטול הבשר שבין השיניים ולחצות ביניהן: **מן האבוס.** שהוא מוכן. אלמא העמידו דבריהם במקום כבוד הבריות שפעמים שנראה מבחוץ וגנאי הוא לו: **התם אדם קובע לסעודה.** והיה לו להכין שם מאתמול: **הכא אדם קובע לבה"כ.** בתמיה. פעמים שמוצא אדם שם והולך למקום אחר. בית הכסא לא היה מצוי להם בבתיהן שהיו דרין בבתיהן בעלייה מפני דוחק בתים: **בשדה ניר.** חרישה ראשונה ועומד לזריעה: **משום דוושא.** ובשדה חבירו מפני שדש את נירו ומתקשה (את) החרישה: **משום עשבים.** שמחמת לחלוחית הניר עשבים עולין על הצרור וכשהוא מקנח בו נתלשים: **מותר לקנח.** דאינו מתכוין לתלוש ומותר דהלכה כר"ש[י]: **והתולש ממנו.** במתכוין חייב דמקום גידולו הוא (א) אע"פ שהוא צרור ואינו עפר: **שקיל מעילאי.** ממקום גבשושית: **ושדי לתתאי.** למקום גומא ומשוה החרישה והוי תולדה דחורש: **בבית.** חייב בנין וזה שמשוה גומות בנין הרצפה הוא ובשדה מתקן החרישה: **מדריש לקיש.** דאמר מותר לקנח בו ולא אמרינן צרור זה העשבים שעלו מלחלוחית הקרקע הן יונקין וכשמגביהן הרי הוא כעוקרן מגידוליהן: **האי פרפיסא.** עציץ נקוב שזרעו בו. ובתשובת הגאונים מצאתי שעושין חותלות מכפות תמרים וממלאין אותם עפר וזבל בהמה וכ"ב או ט"ו יום לפני ר"ה עושין כל אחד ואחד לשם כל קטן וקטנה שבבית וזורעים לתוכן פול המצרי או קיטנית וקורין לו פורפיסא וצומח ובערב ר"ה נוטל כל אחד שלו ומחזירו סביבות ראשו שבעה פעמים ואומר זה תחת זה וזה חליפתי וזה תמורתי ומשליכו לנהר: **שרי לטלטולי.** ולא אמרינן תולש הוא: **לצורך.** קינוח כבוד הבריות: **חייב משום תולש.** דאינו נהנה שוב מריח הקרקע. ול"נ דהאי (ס) חייב לאו דווקא אלא אסור משום דדמי לתולש דאי חייב ממש קאמר לצורך היכי שרי רבנן איסור כרת וסקילה משום קינוח ודומה לו במסכת סנהדרין (דף פב.) הבא על הכותית חייב משום נשג"ז דלאו מדאורייתא היא אלא מדרבנן: **משום סכנה.** שלא ינתק בו שיני הכרכשא שהיא תלויה בהן: **משום כשפים.** כדלקמן בשמעתין: **השרת נימין.** שמשיר את השיער מפני שהוא חדוד: **דבר שאין מתכוין הוא.** ושמעינן ליה לר' יוחנן דאמר דבר שאינו מתכוין מותר לקמן בשמעתין: **לא מיבעיא בחול.** שאין איסור טלטול בצרורות דאסור לקנח בחרס משום כשפים שהרי יכול לקנח בצרור: **אבל בשבת הואיל ואיכא תורת כלי עליו.** לחתות בו אור או לחשוף מים מגבא (י) אימא שפיר דמי דמוטב שיקנח בו מלטלטל צרור: **קמ"ל.** דלא אי משום סכנה אי משום כשפים: **חופף.** מחליק שערו: **ומפספס.** קרפי"ר: **אבל לא סורק.** במסרק דודאי משיר שיער ומודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות אבל חופף ומפספס פעמים שאינו משיר וכשמשיר דבר שאין מתכוין מותר: **מטרוניתא.** נכרית היתה: **אמרה מילתא.** דכשפים ואסרתה לארבא ולא זזה ממקומה: **אמרי אינהו מילתא.** על ידי שם טהרה (ג) דלא

תוספות

מהו להעלותם לגג. פי' בקונט' מי חיישינן לטרחא יתירתא וקשה לר"י א"כ הא דפריך[א] (ג) דאסור ליטול קיסם משלפניו תיקשי לכולה שמעתין דשרי לטלטל אבנים מקורזלות[ב] ונראה לר"י דהכא מבעיא ליה[ג] משום דבית הכסא קרוב על הגג ויכול להכין שם מע"ש[ד] ומהדר ליה דאפ"ה שרי[ה] ולהכי פריך ליה (ד) דאסור לטלטל קיסם משלפניו[ו] לפי שהיה יכול להזמין מאתמול[ז] אבל אכולה שמעתא לא מצי פריך שדרכן היה לפנות בשדה ובית הכסא רחוק ולא אטרחוה רבנן להכניס שם מע"ש וגם אם יזמינם שמא יקחם אחר[ט]:

וחכמים אומרים לא יטול אלא מן האבוס כו'. נראה לר"י דלאו דוקא מן האבוס אלא מן הראוי לאבוס דליכא למימר דכשאינו באבוס אסור דבטל אגב קרקע דהא תנן בהמביא כדי יין (ביצה דף לג.) וחכמים אומרים מגבב משלפניו ומדליק אלמא לאו בטל הוא והא דלא שרו בקיסם לחצות שיניו אלא להדליק משום דסברי לא ניתנו עצים אלא להסקה אבל בדבר הראוי לאבוס בהמה שרי אפי' לחצות שיניו ור"א דאמר התם נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות שיניו ומגבב מן החצר ומדליק סבר דמה שבבית מוכן לכל מה שירצה אפי' לחצות שיניו אבל שבחצר אינו מוכן אלא להסקה:

והניחו ע"ג יתדות מיחייב משום תולש. הא מיחייב מכת מרדות מדרבנן כדפירש בקונטרס מדשרי ריש לקיש וקשה לר"י דאמרי' בפ"ק דגיטין (דף ז:) א"ר (מ) יוחנן עציץ נקוב המונח ע"ג יתדות באנו למחלוקת ר"י ורבנן דלר"י פטור מן המעשר כדמפליג בין ספינה גוששת לשאינה גוששת ולרבנן חייב אמר רבא דילמא לא היא ע"כ לא קאמרי רבנן אלא דספינה דלא מפסיק אויר אבל עציץ דמיפסיק אוירא אפילו רבנן מודו הא בשמעתין חשבינן ליה כמחובר מדאורייתא אפי' הניחו על גבי יתדות ולא מיחייב משום תולש אלא מדרבנן ונראה לר"י דשמעתין לא סברא דחויא דרבא דהתם[י]:

והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה כו'. וא"ת והא בהגוזל קמא (ב"ק קב.) ובפ"ק דמס' ע"ז (דף ז.) אמר בתרי מסכתות אין סדר למשנה והכא סתם בנזיר ופלוגתא בפרק שני דביצה (ס)(דף כג:) ר' יהודה אומר כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה שכובשת ואין הלכה כסתם[ח] דשמא סתם ואח"כ מחלוקת היא ואין לומר דלר' יוחנן אפי' סתם ואח"כ מחלוקת הלכה כסתם דהא מסקינן בהחולץ (יבמות מג:) אליבא דר' יוחנן דרמי לך לא חש לקימחיה סתם ואח"כ מחלוקת היא ואין הלכה כסתם ותירץ רבינו שמואל מוורדון[ט] דבמחלוקת ואח"כ סתם בחדא מסכת לכ"ע הלכה כסתם כדפריש בפ"ק דמס' ע"ז (דף ז.) בהא דפסיק כר"י דכל המשנה ידו על התחתונה פשיטא דמחלוקת ואח"כ סתם הוא אבל בתרי מסכתות[י] כל אמוראי סברי דאין הלכה כסתם ור' יוחנן אית ליה דאפי' בתרי מסכתות הלכה כסתם או סתם במתני' ומחלוקת בברייתא דמסתמא סתם לבסוף[יא] ואין לנו לומר שסתם רבי קודם ושוב חזר ממה שפסק ואמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן כדאמר באלו טרפות (חולין דף מג.):

הדרן עלך המוציא יין

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פכ"ו שם טוש"ע שם סעיף א:
לב ב מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ב סמג לאוין סה טור ושו"ע או"ח סימן שיב סעיף ט:
ג מיי' שם פ"ח הלכה א ופרק י הלכה יב:
לג ד שם סעיף ג:
לד ה מיי' פ"ח שם הלכה ג:
לה ו שם הלכה ד:
לו ז מיי' פכ"ו שם הל' ה' טוש"ע או"ח סימן שיב סעיף ד:

מוסף רש"י

משלפניו. ממה שלפניו בבית (ביצה לב:). **וטממה.** בעפר (לעיל עג:). **משום חורש.** שהעפר שמילאוה בו הוי רפוי לזריעה והשוה לקרקע להיות נזרע עם השדה (שם). **הלכה כסתם משנה.** רבי הוא סידר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובין ויעשו כמותן (ביצה ב:). **חופף.** שערו בנתר וחול

מוסף תוספות

רבינו חננאל

מסורת הש"ס

הגהות הב"ח

גליון הש"ס

לעזי רש"י

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דלא מקנחיהו בחספא. שאוכל לעשות לכם כפיפים: **ולא קטיל לכו כיצא אמנייכו.** ואין אתם חורגין כיצד בבגדיכם: **ולא אכיל מגבולה שאוגדין הגנים ואוכלים אלא אתם מתירין האגודה תחילה.**

ש"מ כל הני קשה לכפיפים: **מוסיב לי במילי דעלמא.** מוסיבני לפניו בדברי חנם שאינו תורה: **לא ליפיב בהדיא.** במהרה ובמחוק לפי שנפתח הנקב בחזקה ויתקין שיני הכרכשא ויוצאת: **ולא ליטרח טפי.** פדיימבר"א בלעז"ז: **מקנח בגרור.** בשבת אע"פ דלאו בר טלטול הוא בעלמא: **ואינו מקנח בחרס.** משום סכנה: **מקנח בחרס.** שיש תורת כלי עליה: **באוגני גליס.** שהם חלקים ואינן מקרעין את הבשר: **ואינו מקנח בעשבים.** שהעשבים לחים וחותכין את הבשר. וכבותינו מפרשים משום תלישה ואיני יודע מהו דאי בעשבים מחוברין מי איכא מאן דשרי וכמדומה אני דמוקמי לה בממוחבין ומקנח בהן בחיבורן: **ואינו מקנח בגרור.** דלאו בר טלטול הוא הלכך מקנח בעשבים כשהן בממוחבר ולא יחזיק. ומשום שימוש בממוחבר לא מיתסר כדאמרי' בעירובין בפרק ג' (דף לד:) דלא אסרו אלא בחילון ובקיים (ג) עוחבדין לפי שהן קשין: **שיניו גוברות.** שיני הפה מכרכשא: **נחין.** אין אור שולט בו: **רוח רעה.** ריח הפה שהזב מרקב במעיים ויוצא ריח לרך פיו: **רוח זוהמא.** כל גופו מסריח בזיעה מסרחת שהריח בגלע בבשרו ובאבריו והוה בו לזיעה מזוהמת: **ואינו יכול לפנות.** שאין הנקב נפתח: **יסתלק לגדדין.** כשבדק עצמו בזויש זו יסתלק לזויש אחרת ויבדוק: **טייעא.** ישמעאל: **הגלגם לסעודה קבע.** וגגאי הוא לו אם יצטרך לעמוד מן הסעודה ולפנות: **י' פעמים.** ימתין בין פעם לפעם ויבדוק עצמו: **ואמרי לה ד' פעמים של י' י'.** דהכי עדיף טפי שהילוך מרובה מוריד הזבל לנקביו: **מתני' בין פיס לחבלו.** כשמסדרין פיימין ועמודים וקורות ועושין סומר של קורות על הארץ ויש חלל בין זה לזה סומכן מתחתיו אלא יתעקם: **זרר לדבר.** דחרס חשיב בחתיית אור: **לחשוף.** לגלות. וחבילו חשפי שובל (ישעיה מז) חשפי מים שעל המיבה שתטרלי לעבור הגשמים ושריעת נהרות מ): **מגגא.** גומא שמים נקבצין בתוכה: **גמ' מ מסתברא שיעורא דרבי יוסי נפיש ומקרא שיעורא דר' מאיר נפיש.** אתקפתא היא כלומר לפי דבריהם נראה שרבי מאיר מחמיר דאמר לחתות בו אור ולא פי' שיעורא וחרס פורתא חזי לחדא גחלת ואילו לקבל רביעית מים נפיש שיעורא וכי מעיינת בקרא לחשוף מים זוטר דמי ס"ד לחשוף מים נפיש לייט לה אלא יותר בה אפילו כלי קטן וחדר אמר כלי גדול וכי דרך המקללים כן: **אמר אביי מתני'.** דקאמר רבי מאיר לחתות אור מיקידה גדולה קאמר שאפילו גחלת קטנה אינו ראוי לחתות בה אלא בחרס גדול מפני שהוא נכוה: **שפיר קאמר ר' יוסי.** דמדלייט לה בה ש"מ דחזי: **אפילו מידי דלא חשיב.** כגון לחשוף מים לא לישתכח בה ולעולם לא חשיב שיעורא אלא לחתות אור:

הדרן עלך המוציא יין

אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה שמטמאה במשא כנדה שנאמר תזרם כמו דוה. משום דבעי למיתני מנין שמרחיקין את הקטן ואין נראה לא"כ בההוא הוה ליה להתחיל[א] ועוד דהוה ליה למתנייה בפרק רבי אליעזר דמילה אלא נראה אגב דתנא לעיל בסוף המוציא קראי דאסמכתא גבי חרס נקבו נמי הני קראי דאסמכתא וקרא דתזרם כו' הוא סמוך לההיא קראי דאייתי לעיל לא ימלא במכיתתו חרס וגו':

אסור לבנותו. אפילו למ"ד בפרק קמא דמס' ע"ז (דף יג.) נהנה אסור מהנה מותר ה"מ לגבי מכם שאין נראה כל כך לע"ז כוותנו אלא שונתן כדי שיניחהו לעבור אבל הכא נראה כאילו בונה לה בית[ב] ר"י: **בונם לתוך שלו ד"א.** במסכת ע"ז פריך עלה והא שביק רווחא לעבודה זרה ומשני לה[ב]: אגבי

אמר רבי עקיבא [ג]מניין לעבודה זרה שמטמאה במשא [ד]כנדה שנאמר תזרם כמו דוה וגו'. אפילו למ"ד בפרק המוציא יין נפיש לייט לה אלא יותר בה אפילו כלי קטן וחדר אמר כלי גדול וכי דרך המקללים כן: **אמר אביי מתני'.** דקאמר רבי מאיר לחתות אור מיקידה גדולה קאמר שאפילו גחלת קטנה אינו ראוי לחתות בה אלא בחרס גדול מפני שהוא נכוה: **שפיר קאמר ר' יוסי.** דמדלייט לה בה ש"מ דחזי: **אפילו מידי דלא חשיב.** כגון לחשוף מים לא לישתכח בה ולעולם לא חשיב שיעורא אלא לחתות אור:

הדרן עלך המוציא יין

אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה כו'. משום דבעי למיתני בהדייהו מניין שמרחיקין את המילה [נקמין פו.] כייל להו להנך דדמיין לה: **במשא.** אדם הנושאה: **תזרם כמו דוה וגו'.** בעבודה זרה משמעי: **גמ' כופלו סמוך לעבודה זרה.** שהיה אותו כותל מחילה אף לגבי עבודה זרה: **אסור לבנותו.** דקמהני לעבודה זרה:

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך ליטמר פי' לא יעלם עצמו מאד לנקמן], ב) [לעיל נב: וש"נ], ג) חולין מז:, ד) [כרב אלפס אימא הנלנך לכפות ואבל רב הסדא ורבינא וכו' ע"ש], ה) לעיל מת. ע"ש, ו) ברכות כג:, ז) ב"ב כ: ביאה לט:, ח) [נתמנן מרס בין הכפרים כדי שיכנס בהן הרוח וייבשו מפני שלחין הן. עיין ערוך פלס], ט) [לעיל כט: וש"נ], י) רש"ל מ"ז, כ) [ל"ל מנין ע' תמני ערס מרס מנין], ל) ע"ז מז:, מ) [עי' רש"ל], נ) [וע"ע תוספות ע"ז יג. ד"ה אבל מהכנס].

הגהות הב"ח

(א) במשנה חרס כדי וכו' ולמקוף מים מנגא הוא סוף המשנה ואח"כ מתחיל גמרא מסברא שיעורא דר' יוסי נפיש: (ב) רש"י ד"ה ואינו מקנח וכו' ובקיים הערודרין ופרשין קשין. נ"ב לשון משנה חרס כלאים וריש מעשרות הספרים והשולחין: (ג) ד"ה מסברא שיעורא דר' יוסי: (ד) גמ' מי שהיה כותלו סמוך לאשרה:

לעזי רש"י

פדיימבר"א [פרימבר"א]. ללחרן, להתאמץ.

רבינו חננאל

לענין חרס, מיסברא שיעורא דר' יהודה מעיט, דדר"מ נפיש מיניה, ודר' יוסי נפיש מיניה. אבל מן קראי שיעורא דר"מ נפיש דאי ס"ד שיעורא דר' יוסי נפיש, דההוא כדי לקבל רביעית לייט להו תחילה שלא ימצא דבר קטן שהוא כדי לחתות אש מיקוד, והדר לייט שלא ימצא דבר גדול כדי לקבל רביעית. ומקשינן היכי אמרת מכל מקום דשיעורא דר"מ נפיש מדר' יוסי, והלא דבר ידוע שיש לחתות אש [אפילו] בחרס קטנה שאין בה כדי לקבל רביעית. ופרקינן אביי להאי קושיא לא תימא לחתות אש כדי להדליק ממנה במקום אחר אלא לחתות אש מיקודה גדולה כדי להתחמם כנגדה ומקשינן אי מחשב קא חשבת מקראי ושיעורא [נ"א: דשיעורא] דר' מאיר נפיש, שפיר קאמר ליה ר' יוסי משם ראיה דהא חשיב חרס לחשוף מים. ומפרקינן לדר"מ דאמר ולחשוף מים לאו חשיבותא היא, ולא חשיב אלא לחתות אש, ולא מיבעיא קאמר, דלא מיבעיא מידי דחשיב דלא שבקינא אלא מאי דלא חשיב נמי לא שבקינא, ולעולם שיעור הוצאה מאי דחשיב הוא.

סליק פרק המוציא יין

פרק תשיעי

אמר ר' עקיבא מניין לעבודה זרה שהיא מטמאה במשא כנדה שנאמר **תזרם כמו דוה.** אגב דתנא אסמכתא מן קראי בסוף המוציא יין, לענין שיעור חרס, אדכר נמי הני שית אסמכתא. ראשונה אליבא דר' עקיבא ושארא כולהו לדברי הכל.

מוסף רש"י

דלא מקנח לכו בחספא. אין אתם מקנחין עצמכם בחרס בגיס הכסף (חולין קה:). **שיניו התחתונות.** שיני הפה ושיני בית הנקב שהכרכשא ממוכות בהן לעצמות והן כעין תלולי כשר (חולין מז:). **יהלך עשרה פעמים.** וכבל פעם ופעם בודק עצמו ויוכב, שלוי יוכל להפעות, שהבילון מוריח הגדולים לנקב (ברכות כג:). **בין פצים לחברו.** כמו פלימי פמים ופלימי חלונות הקבועים בחומה והן של עץ ושולרים אותם למעלה ולמעלה ומשתי רוחות ופעמים שהן קלרין כרוחב ומושיבן פעם זה אצל זה ולרוב להושיבן בשוה שלא יהא זה גמוך מזה ולא יהי עקומים וכשהאחד טוה נוחן לתחתון חרס או אבן להשוותו, או בשאין לי כרוחב שניהם מגדילן זה מזה מעט ונוחן חרסים דקים ביניהם (ביצה לט: וכעי"ז ב"ב כ:). **ולא ימצא במכיתתו.** במכיתת שבניו חרס גדול שיהא ראוי לחתות בו אם מיקוד ולשאוב בו אם מן הבוסק, ולחשוף מים. לגלות, מגגא. גוב מגא מים (ישעיה ל יד). **משם ראיה.** בתמיה (סוכה כח:).

הדרן עלך המוציא יין

תזרם כמו דוה. יהיו מאוסות בעיניך כנדה (ישעיה ל כב). **מה נדה מטמאה במשא.** דכתיב (ויקרא טו) וכל הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו, אלמא עומיתיה לכלי אשר נשא אותה ואע"פ שלא נגעה, שאפילו היו עשרה כלים זה על זה טולן בכלל אשר תשב עליו הן (עי"ז מז:). **מי שהיה ביתו סמוך לעבודה זרה.** שהיה אחד ממחלני עבודה זרה, והבית עצמו נעבד (עי"ז מז:). **אסור לבנותו.** שבוה סולל לעבודה זרה (שם).

מוסף תוספות

א. ואגרדא דידיה ליתני כל הני. שיטה לבר"ן. ב. דקא עביד ליה בית הכסא [לתיגוקות. ריטב"א] אי נמי ממלא אותו קוצים. תוס' הרא"ש.

לו א ב מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ה טוש"ע אר"ח סימן שיב סעיף ס: ג טוש"ע אר"ח סימן ג' סעיף יא:

לח ד מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה כ:

לט ה מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה יא:

א ו מיי' פ"ח מהלכות ע"ז הלכה ה טוש"ע יו"ד סימן קמג סעיף ח:

תורה אור השלם

1 וְשִׁבְרָה כְּשֵׁבֶר נֵבֶל יוֹצְרִים בְּתוּת לֹא יֶחֱמֹל וְלֹא יִמָּצֵא בִּמַכְתֵּתוֹ חֶרֶשׂ לַחֲתוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד וְלַחְשׂף מַיִם מִגֶּבֶא: ישעיהו ל יד

2 וְטִמֵּאתֶם אֵת צִפּוּי פְסִילֵי כַסְפָךְ וְאֵת אַפֻּדַּת מַסֵּכֹת זְהָבֵךְ תְּזָרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹאמַר לוֹ: ישעיהו ל כב

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ב א מיי' פ"ח מהלכות משכב ומושב הל"ד:
ג ב מיי' פ"ו מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ג:
ד ג שם הלכה ג:

היה שלו ושל ע"ז נידון מחצה על מחצה אבניו ועציו ועפריו מטמאים כשרץ שנאמר [1]שקץ תשקצנו וגו' רבי עקיבא אומר כנדה שנאמר [2]תזרם כמו דוה מה נדה מטמאה במשא אף ע"ז מטמאה במשא אמר רבה תזרם דאמר קרא נכרינהו מינך כזר צא תאמר לו הכנס אל תאמר לו ואמר רבה במשא דכ"ע לא פליגי דמטמאה דהא אתקש לנדה כי פליגי באבן מסמא רבי עקיבא סבר כנדה מה נדה מטמאה באבן מסמא אף ע"ז מטמאה באבן מסמא ורבנן סברי כשרץ מה שרץ לא מטמא באבן מסמא אף ע"ז לא מטמאה באבן מסמא ולר' עקיבא למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמשי' ולרבנן למאי הלכתא איתקש לנדה למשא ולוקשה רחמנא לנבלה אין הכי נמי [א]אלא מה נדה אינה לאברין [ב]אף ע"ז אינה לאברין ואלא הא דבעי רב חמא בר גוריא ע"ז ישנה לאברין או אינה לאברין תיפשוט ליה מהא דלרבנן אינה לאברין רב חמא בר גוריא אליבא דרבי עקיבא בעי לה ור"א אמר באבן מסמא דכ"ע לא פליגי [א]דלא מטמאה כי פליגי במשא רבי עקיבא סבר כנדה מה נדה מטמאה במשא אף ע"ז מטמא' במשא ורבנן [ג]סברי כשרץ מה שרץ לא מטמאה במשא אף ע"ז לא מטמאה במשא ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמשי' ורבנן למאי הלכתא איתקש לנדה מה נדה אינה לאברים אף ע"ז אינה לאברים ורבי

רש"י

היה שלו ושל ע"ז. שהיה חצי מקום הכותל של ע"ז: **נדון מחצה על מחצה.** המחצה שלו נחשבת בארבע אמות של כניסה לפי שחייבוהו חכמים להרחיקו משלו ארבע אמות וליכנס כולו בתוך שלו: **שקץ תשקצנו.** לשון שקץ כשרץ שאינו מטמא במשא: **נדה מטמאה במשא.** אדם הנושא דאיתקש לזב והדוה בנדתה והזב את זובו וגו' (ויקרא טו) וזב מטמא במשא דכתיב (שם) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב והנושא אותם וגו' אף הזב במשמע אותם: **באבן מסמא.** אבן ששמוה על גבי יתידות וכלים תחתיה כדכתיב (דניאל ו) והיתית אבן חדא ושמת על פום גובא ונדה או זב יושבין עליה אע"פ שלא הכבידו על הכלים טמאים הכלים דכתיב כל אשר יהיה תחתיו: **למשמשין.** שאין הכלים המשמשין מטמאים לא במשא ולא באבן מסמא: **למשא.** אבל לא לאבן מסמא דלהכי אהני היקשא דשרץ: **ולוקשה לנבלה.** דאית בה משא ולית בה אבן מסמא והכי עדיף דתו לא צריך לאקושה לשרץ למעוטי מאבן מסמא: **אינה לאברים.** אם נחתך אבר ממנה מטמא במשא ובאהל משום תורת אבר מן החי אבל לא משום תורת אבר מן הנדה ונפקא מינה דלא מטמא באבן מסמא: **אף ע"ז אינה לאברים.** כגון ע"ז של חוליות אבר אבר ממנה אינו מטמא כלל משום ע"ז: **דבעי רב חמא.** לקמן (דף פג:): **אליבא דרבי עקיבא בעי לה.** דאקשה לנדה [ב](למשא) מי אמרינן להא נמי איתקש או דילמא לחומרא מקשינן לקולא לא מקשינן: **דלא מטמאה.** דהא איתקש לשרץ ובשרץ כתיב מגע ולא כתיב משא: **למשמשיה.** תירולא היא:

ור'

תוספות

אבנין ועציו ועפריו מטמאים כשרץ. ואפי' למ"ד בפ"ג דמסכת ע"ז (דף מח:) ע"ז שנשתברה מאליה מותרת[א] הא מוקי לה בירושלמי כגון שהשתחוה לכל אבן ואבן ולכל עץ ועץ ולכל עפר ועפר[ב] דהוי ע"ז שלימה[ג]: **אמר** רבה במשא כ"ע לא פליגי דמטמאה דהא איתקש לנדה. קשה לר"ת מ"ט דרבנן[ג] אי אית להו הא דאמר בסוף שמעתין (דף פג:) טומאה דע"ז דרבנן היא ולקולא מקשינן א"כ אמאי [ד]מטמאה במשא נימא דהיקשא דנדה[ה] דאינה לאיברים והיקשא דשרץ דלא מטמאה במשא ואי[ו] סברי רבנן דלחומרא מקשינן[ז] אימא אהני היקשא דנדה לטמויי באבן מסמא ודשרץ לטמויי בכעדשה ולר' עקיבא נמי[ח] אי לחומרא מקיש אמאי איצטריך למימר דהיקשא דשרץ למשמשיה לימא לטמויי בכעדשה ואי לקולא מקיש לא תטמא אפילו במשא והיקשא דנדה דאינה לאברים והיקשא דשרץ דלא מטמא במשא וכן לר' אלעזר אליבא דר' עקיבא[ט] ונראה לר"ת דגרסי' לעיל בספרים אמר רבה תזרם דאמר [י]קרא נכרינהו מינך כזר לא תאמר לו הכנס אל תאמר לו[י] פירוש כיון דכתיב כבר בריש'[יא] וטמאתם את צפוי פסילי כספך וגו' ל"ל תו למימר תזרם כמו דוה אלא לומר שאחד יש להרחיק[יב] ואתא למימר אע"ג דשאר קראי נדרשות לקולא משום דטומאת ע"ז דרבנן מנדה ילפינן לחומרא מש"ה קאמר רבה לכ"ע מטמא במשא דאית להו דרשא דתזרם ולרבנן נמי הוית מטמא באבן מסמא כנדה אי לאו דממעטין מדאיתקש לשרץ[יג]: **באבן** מסמא. פי' בקונטרס אבן מונחת על גבי יתידות ונדה יושבת עליה וכלים תחת האבן[יד] וטמא מוכל אשר יהיה תחתיו[טו] וקשה דבת"כ מפיק אבן מסמא מוכל המשכב וקרא דכל אשר יהיה תחתיו מוקמינן בפרק בנות כותים (נדה לג:) לעליונו של זב[טז] ובת"כ מוקי לה במרכב ועוד דאי מוכל אשר יהיה תחתיו נפקא א"כ[יז] אפי' כלים שאין ראוי למשכב ומושב[יח] ובת"כ מוכח בהדיא דכלים שאין ראויין למשכב ומושב אין להם אפי' טומאה קלה ועוד[יט] אמאי נקט אבן[כ] אפי' דף ע"ג יתידות נמי[כא] ומפרש ר"ת דאבן מסמא היינו אבן גדולה שהיא כבידה[כב] ואין הכלים מרגישים כובד הזב והנדה מחמת כובד האבן ומסמא היינו משא גדולה [ה]שצריכה שימה [כג]כדכתיב והיתית אבן חדא ושמת על פום [ו]גובא[כד] אך[כה] קשה דבת"כ מרבה אבן מסמא מוכל המשכב משמע דמרבה מטעם משכב ומושב ובכל הש"ס משמע דהוי מטעם משא דבמתני' קרי ליה משא[כו] ובפ' בתרא דנדה (דף סט:) תנן הזב והזבה[כז] מטמאין במשא ומפרש בגמרא מאי משא אבן מסמא מאבן מסמא מוהנושא אותם[כח] ובתוספתא דכלים תניא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו ובהיסט הזב ע"ג אבן מסמא והיסט [היינו] משא כדאמר בהעור והרוטב (חולין דף קכד:) אטו נושא לאו היסט הוא משמע ע"ג אבן מסמא שהכלים ע"ג האבן דלא שייך כלל למשכב ומושב ועוד[כט] דמדרס כלי חרס טהור וי"ל[ל] דהא דמרבה בת"כ אבן מסמא מטעם משכב ומושב היינו כשהזב ע"ג האבן והכלים[לא] תחתיה[לב] אבל [לג]כשיד הטהור או רגלו תחת האבן הוי מטעם משא[לד] שהטהור נושא את הטמא או כשאצבעו של זב תחת האבן והכלים עליה טמא מטעם היסט דהיינו משא הזב [לה]והיינו היסיט הזב ע"ג אבן מסמא דתוספתא[לו] וא"ת בריש דם הנדה (נדה דף נד:) דממעט דם הנדה ממשכב ומושב מהיא יושבת מאי פריך תו אי מה היא מטמאה באבן מסמא אף מדוה נמי מטמאה באבן מסמא כיון דכבר מיעט מאשר היא יושבת מדוה ממשכב ומושב היכי סלקא דעתך תו למימר דמטמא באבן מסמא ואור"י דאבן מסמא נפקא לה משום דרשה דלא מטמא אלא אוכלין ומשקין להכי איצטריך התם למעוטי מדוה אף מאבן מסמא שהיא טומאה קלה: **ורבנן** סברי כשרץ כו'. וא"ת אמאי איצטריך שרץ למעוטי אבן מסמא תיפוק ליה מדלאיתקש למת וי"ל (לקמן דף פג.) דכיון דגלי לן קרא[לז] דנכרינהו מינך כזר דאית לן לאקשויי לנדה לחומרא לא הוה ממעטי ממת אבן מסמא בע"ז כיון דאיצטריך היקשא דמת לשיעור[לח] כזית א"נ [לט]לכדאמר בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מז:) מה ע"ז במחובר לא מיתסרא אף קבר במחובר לא מיתסר: **ולרבי** עקיבא למאי הלכתא איתקש לשרץ כו'. תימה לר"י מאי קמיבעיא ליה הא איצטריך לאפוקי[מ] שלא יטמא באהל המת [מא]דמנדה דילמא לא ילפינן שום קולא דהא בעי רב חמא בר גוריא בסמוך[מב] אי ישנה לאברים [מג]אע"ג דנדה אינה לאברים ויש לומר[מד] דלענין דליכא בע"ז חומרא דמת שפיר ילפינן מנדה ואע"ג דהיקשא דנדה לחומרא קולא נמי אית לן למילף והא דמספקא ליה לענין אברים משום דלא דמי דאברי נדה אין אדם יכול להחזירם ואברי ע"ז מיהא אומן יכול להחזירם א"נ הא דקאמר למאי הלכתא וכן הא דקא משני למשמשין היינו [מה]אתא"ל דילפינן קולא מנדה[מו]: **למשמשיה.** פירש בקונטרס שאין כלים המשמשין לע"ז מטמאין לא במשא ולא באבן מסמא משמע דאי לאו דאיתקש לשרץ הוו מטמי כע"ז[מז] באבן מסמא ותימה דלרבנן דהיקשא דשרץ לא אתא למשמשיה[מח] מנלן דמשמשין לא מטמו במשא כמו ע"ז עצמה דלקמן קאמר רב אשי אליבא דרבה משמשין בין הן שהסיטו אחרים בין אחרים שהסיטו אותן טהורין ונראה לר"י דאי לאו דאיתקש משמשין לשרץ לא הוה מטמינן להו כלל ורבנן דמטמו למשמשיה מדכתיב שקץ תשקצנו כי חרם הוא משמע כל דבר שהוא חרם פירש שאסור בהנאה הוי כשרץ ומשמשין[מט] אסור בהנאה וזה לא יתיישב פי' הקונטרס דמכי חרם הוא לא משמע למעוטי משמשין דלא מטמו במשא דאין שום יתור לכך אבל הא דמשמשיה טמא משתמע שפיר: **ולוקשה** רחמנא לנבלה. אמאי דהוקשה למת ליכא למיפרך דלוקש לנבלה דהא איצטריך למת לכדדרשינן בנגמר הדין ובקונט' פי' דהכי פריך ולוקשה לנבלה משום דאז לא הוה צריך לאקושה לשרץ: **ורבי** אלעזר אמר כו'. פי' רבינו שמואל דבמילתיה דר' אלעזר ל"ג ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמשיה[נ] דהא איצטריך למעוטה מאבן מסמא כדאמר דכ"ע לא פליגי דלא מטמא באבן מסמא דהא איתקש לשרץ[נא] ויש ספרים דל"ג דהא איתקש לשרץ[נב] ולפי זה מצינן למימר דטעמא דר' אלעזר דכ"ע לא פליגי דלא מטמא באבן מסמא לאו משום דאיתקש לשרץ אלא בלא שום יתור לא מחמרינן כולי האי לטמאות באבן מסמא ולפי זה גרסי' שפיר ור"ע למאי הלכתא כו' והא דפריך בתר הכי ולוקשה רחמנא לנבלה לא פריך לוקשה לנבלה ותו לא לריך לאקושה לשרץ דהשתא נמי לא לריך לאקושי משום הכי לשרץ אלא הכי פריך דהוה ליה טפי לאקושה לנבלה דדמיא ממש לנבלה אבל לנדה לא דמיא [נג] דנדה מטמאה באבן מסמא משא"כ בע"ז:

תורה אור השלם

1 וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא: דברים ז כו

2 וְטִמֵּאתֶם אֶת צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר לוֹ: ישעיהו ל כב

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ורבי עקיבא למאי הלכתא איתקש לנדה למשא לחודה לוקשה לנבלה: **כרכב מפני נה.** דאמר לעיל דר"ע לגבן מסמא נמי אקשה לנדה ולא מלי לאקושה לנבלה: **ונצי נה אליבא דר' עקיבא.** מי מקיש נמי לענין נדה דאינה נאברים לא נא: **ניחא.** דקתני דרבנן כשרן אלמא לא מטמיא במשא: **ממפני'.** דמסכת ע"ז [ה] אבניו ועציו כו': ה"ג **נכרי ונכריה ע"ז ומשמשיה כו'.** ול"ג מגע: [ו] **נכרי ונכריה.** שנזרו חכמים עליהן טומאת זבין: **הן ולא היסטן.** קס"ל היסטן משמע שהוסטו דהיינו משא ולא כשאר היסיעות שבהש"ס דמשמעו שהטומאה הסיט האחרים: **בשלמא נר"ל ניחא.** דקתני ולא היסטן דמשמע דלא מטמא במשא. ולקמן פריך מאי הן אי הן מטאין קאמר פשיטא השתא היסטן טומא הס מיבעיא הכי איבעי ליה למתני מגען ולא היסטן: **אלא דבריסה** [ז]. אלמא מטמאו במשא דאי לא לא מטמאו אלא במגע מאי מזזין לימא כטומאי מתיס: **אלא.** הל משבשתא היא ודבי לתרוצי ורבה מתרץ לטעמיה ורבי אלעזר לטעמיה: **ואכן מסמא שלהן** גרסי'. **גבי נכרי ונכרית** בין בתרלתא דרבה בין בדר' אלעזר והכי אמרינן בפרק בתרא דמסכת נדה (דף סט:) נכרי ונכרית מטומאין באהן מסמא: **ר' אלעזר מתרץ לטעמיה דו' ע"ז היא ולא היסטה.** ולא משאה שאינה מטמאה במשא: **מתקיף לה רב אשי מאי הן.** אי רבה ורבי אלעזר היסט דבריתא לשון משא משמע להו שהסיטו אחרים דהיינו משא מאי הן והיסטן דקתני בין לר' עקיבא בין לרבנן אי למימרא דהן עצמן טמאים פשיטא דאי טהורים הס היסט מנא להו הכי איבעיא לאיפלוגי ע"ז אין היסטה טמא ר' עקיבא אומר היסטה טמא: **אלא אמר רב אשי הכי קאמר נכרי ונכריה בין הן שהסיטו אחרים.** והיינו היסטן דקתני בה ככל היסט שבמשנה: **בין אחרים שהסיטו אותן.** והיינו הן דקתני בברייתא והכי משמע הן והיסטן דלישנא דבריתא משא שהזכירו חכמים בנכרי ונכרית בין הן שהסטו על ידי אדם בין היסטן כלומר מה שהסיטו הן טמאין דתורת זבין עליהם דזב שהוסט ע"י אדם או הסיט את אדם כל דבר טמאוהו דתנן (זבין פ"ה משנה ב) כל הנשאת על גבי זב טמא והיינו היסט ויליפין לה במסכת נדה (ד' נג.) מוכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו [ויקרא טו] ומוקמי' לקרא התם ע"כ הה"ק וכל הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו דהיינו משא על גבי הזב: **ע"ז שהסיטה את אחרים טהורים.** לאיתקש לשרץ להכי אלא טמא בהיסט ולא באהן מסמא לא בהיסט ולא בהיסטן דכתיב קמתרץ לה רב אשי: **אחרים שהסיטום טמאים.** דהיינו משא ומודו רבנן דטמאה במשא לאיתקש לנדה: **רבי עקיבא אומר.** ע"ז נמי בנכרי ונכרית בין שהסיטה הן ולא באהן מסמא לאיתקש לנדה והכי תני רב אשי בברייתא אליבא דרבה נכרי ונכרית הן המשא שלהן והיסטן ע"ז היא המשא שלה ולא היסטה משמשיה לא הן ולא היסטן ר' עקיבא אומר נכרי ונכרית ע"ז הן והיסטן משמשיה לא הן ולא היסטן. וממילא לר' אלעזר מתרץ לה רב אשי הכי נכרי ונכרית הן והיסטן ע"ז ומשמשיה לא הן ולא היסטן ר' עקיבא אומר נכרי ונכרית הן והיסטן ע"ז היא ולא היסטה דבמשא מטמיא ולא באהן מסמא דהוא דומיא דהיסט ממשאין לא הן ולא היסטן כך נראה לי סוגיא זו. ולא פירשו רבותינו כן והם פירשו מאי הן לאתקפתא דרב אשי אלדרבי עקיבא קאי ולא קשיא ליה אלא דאתי לה בלשון רבים והכי קשיא ליה כיון דר"ע אע"ז לחודה קאי אמאי תנא הן והיסטן היא והיסטה איבעיא ליה למיתני ולא נהירא לי דקשיא לי טובא בגוה הדא דלא אתקפתא היא דכיון דאתני דאתני אתקפתא היא ואוקופי מוסקינן עלה שפיר מיתני בה [הן] לר"ע בין לרבה דקאמר ר"ע אכולהו קאי וקאמר ו) הן והיסטן לר' אלעזר נמי קאי אכולהו דהכי קאמר ר' עקיבא ע"ז לענין היסט דהיינו משא בנכרי ונכרית וכולן הן והיסטן והכי קתני רבי עקיבא אומר נכרי ונכרית ע"ז הן והיסטן ועוד מ"ש דלא מיפלגי בין הסיטו לחוסטו אלא בתרלתא דרב אשי ומאי דוחקיה לאפוקי כהו אי לאו דהן דבריתא משמע ליה שהסיטו והיסטן משמע ליה שהסיטו ועוד דסוף סוף בתירוצא דרב אשי לא מיתרלה אתקפתיה דאי הן משום מגע משמשיה קאמר [לא] הן ולא היסטן הוא ואילו רבי עקיבא הן והיסטן קאמר ואי אנכרי ונכרית הכא נמי ה"מ לתרוצי כלישנא קמא ומאי אתקפתיה: **היכי משלחה לה.** שהאפך יסיט אדם או חפץ אחר: **כרע הזב עמאין.** שהרי הסיטן זב והיסטן אל זב אי האי גוונא כתיב בין בכלים בין בחולין ומשקין. בכלים כתיב וכלי חרש אשר יגע בו הזב [שם] ותניא בת"כ יכול טמאנו מאחוריו נאמר כאן בו ונאמר להלן אשר תבושל בו [שם ו] מה להלן מאחוריו אף כאן מאחוריו מ"כ למה נאמר אשר יגע בו פשיטא מי גרע משאר טומאות שאטמאתן כלי חרש מאחוריו כיון דכתיב גבי כלים ל"ל למכתבי הכא אלא להביא מגעו שהוא כחולו ואפי' מאחוריו ואיזהו זב היסטו. וגבי אדם נמי וכל אשר יגע בו הזב [שם טו] ואי משום מגע הא כתיב נוגע בבשר הזב [שם] אלא להביא מגעו שהוא כחולו ואפי' מאחוריו ואיזה זב היסטו. וגבי חולין ומשקין תנא וכל כלי עץ יטמא במים [שם] אמר ר' שמעון ומה בא זה ללמוד שיטמא הזב כלי שטף במגע הלא כבר נאמר הנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו [שם] אם הנוגע בו יכבס בגדיו שהן כלי שטף במגע הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע אלא למה נאמר וכל כלי עץ וגו' להביא אוכלין ומשקין וכליס הנישאין ע"ג הזב דבסיפיה דקרא דאשר יגע בו הזב כתיב דאוקומיני דמשתעי בהיסטו והיינו דתנן כל המישא על גבי הזב טמא:

כרעו

מיתיבי ע"ז בשרץ ומשמשיה בשרץ. [ח] אמבריתא אליס ליה למיפרך [ט] ממתני' משום דקתני בה מסמיסה [י] משמע [יא] דע"ז דומיא דמשמשיה דלא מטמו במשא [יב]: **ומשמשיה בין הן שהסיטו כו'.** בשנויא קמא [יג] לא מדכר מסמיסה [יד] משום דהוי בכלל הן ולא היסטן דבריתא אבל רב אשי הולך לפרש דמשמשיה לא הן ולא היסטן ולא הוי בכלל הא דקתני בבריתא הן ולא היסטן:

ורבי עקיבא. הכא פור"ת לא גריס [טו] מסמיסה במילתיה דר"ע דלא פליג [טז] במסמיסה מרבנן: **הזב בכף מאזנים כו'.** במס' זבים (פ"ד משנה ה) גרסינן הזב בכף מחזיק ומשכב ומושב בכף שייה כרע הזב טהורין פי' ממדרס [יז] ומ"מ טמאין כדין היסט הזב כדעו הן טמאים פי' ממדרס כיון שהזב למעלה הרי נשען עליהן [יח] וגירסת הקונטר' מיושב יותר אך לא נמצא כן אם לא שבריתא היא בשום מקום [יט]: ע"ז

מיתיבי ע"ז בשרץ ומשמשיה בשרץ. אמר רבי עקיבא אומר נכרי ונכרית ע"ז בין הן ולא היסטן רבי עקיבא אומר הן והיסטן בשלמא לרבי אלעזר ניחא אלא לרבה קשיא אמר לך רבה מי אלימא ממתני' דקתני עציו ואבניו ועפריו מטמאין בשרץ ואוקימנא מאי בשרץ דלא מטמא באבן מסמא ה"נ דלא מטמא באבן מסמא מיתיבי נכרי ונכרית ע"ז ומשמשיה הן ולא היסטן רבי עקיבא אומר הן והיסטן בשלמא לרבי אלעזר ניחא אלא לרבה קשיא אמר לך רבה וליטעמיך נכרי ונכרית נמי הן ולא היסטן [כ] והתניא [א] דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל מטמאין בזיבה [ב] ואין נכרים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהן אלא רבה מתרץ לטעמיה נכרי ונכרית הן והיסטן ואבן מסמא שלהן ע"ז היא והיסטה אבל לא אבן מסמא שלה רבי עקיבא אומר ע"ז היא והיסטה ואבן מסמא שלה ורבי אלעזר מתרץ לטעמיה נכרי ונכרית הן והיסטן ואבן מסמא שלהן ע"ז היא ולא היסטה ורבי עקיבא אומר ע"ז היא והיסטה מתקיף לה רב אשי מאי הן אלא אמר רב אשי הכי קאמר נכרי ונכרית בין הן שהסיטו את אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טמאים ע"ז שהסיטה אחרים שהסיטו אותה טמאים משמשיה בין הן שהסיטו את אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טהורים רבי עקיבא אומר נכרי ונכרית וע"ז בין הן שהסיטו את אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טמאים משמשיה בין הן שהסיטו אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טהורין ע"ז בשלמא אחרים שהסיטו אותה משכחת לה אלא היא שהסיטה את אחרים היכי משכחת לה אמר רמי בריה דרב ייבא [ג] כדתנן [ד] הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקין בכף שנייה כרע הזב טמאין

את אחרים. ר"ע אומר הן והיסטן, אפילו שהסיטו הן את האחרים. ולפום הכין שאילנן, ע"ז שמסיטה היא את אחרים היכי משכחת לה. ופרש ראמי בר ייבא כגון שהייתה היא בכף מאזנים ואחרים בכף מאזנים וכרעה ע"ז ותלאה נחתא משום יוקרא מכחה שמכרעת סאלקין אחרים בכף מאזנים אחרת ונמצאת כנושאה אותן וניסוטין מכוחה, כתרנן בזב.

ה א מיי' פ"ו מהלכות אבות הטומאות הלכה ה: ו ב מיי' פ"ח מהלכות מעשה ומושב הלכה ו סמג עשין למג:

תורה אור השלם

ז דַּבֵּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא: ויקרא טו ב

מוסף רש"י

כזבין לכל דבריהם. משום שלא יהא תיעוב ישראל רגיל אצלו כמשכב זכור (נדה לד:).

מוסף תוספות

א. מאן דקארי לה סבר. ריעב"ש. ב. טפי. תוס' הרא"ש. ג. כשרץ. תוס' הרא"ש. ד. שרץ. מי הכ"ן. ה. ואפילו הכי דחי' ליה דלא אלימא מתחני' והא כדאיתיה והא כדאיתיה. מי הכ"ן, דלהכי קתני כשרץ בשרץ תרי דימני שאין דינן שוה. ריעב"ש. ו. דרבה ור' אלעזר. תוס' הרא"ש. ז. במילתייהו דרבנן. תוס' הרא"ש. ח. בהך שיניא דרב אשי. תוס' הרא"ש. ט. מידי. תוס' הרא"ש. י. לפי שהיסטו של זב אינו מטמא משכב לעשותו אב הטומאה. מי' הכ"ן. יא. ובתר הכי קתני (שם משנה ו') הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקין בכף שניה טמאים, ואכרע הזב קאי, לומר [דהא] דקתני דמשכבות ומושבות שהן טהורין, היינו מדין משכבות, דהא ודאי מדין היסט ראויים להטמא כאוכלים ומשקין. ריעב"ש. יב. והיא פירושא דמתני', ומשום הכי גרסינן בשמעתין כדתנן. ריעב"ש. יג. וכן במקומות הרבה אלא מפני שהיא רמוזה במשנתינו, ומאי דלא פריש במתני' פריש בברייתא מזכירה בשם משנה. רמב"ן. (לא סתגות הגלוין).

רבינו חננאל (המשך)

אבל לא אבן מסמא שלהן. ע"ז היא אבל לא היסטה. ר' עקיבה אומר ע"ז היא והיסטה, ומשמשיה הן ולא היסטן. מתקיף לה רב אשי מאי הן. הא אתקפתא דרב אשי על מימרא דרבה היא בלחוד, דאילו ר' אלעזר הא קא מתרץ הן אבל לא היסטן. ור' עקיבא אומר הן והיסטן לענין ע"ז וליכא עליה אתקפתא. ומשום הכין מתרץ רב אשי אליבא דרבה ולא קא מתרץ אליבא דר' אלעזר. ולא מכלל דסבר לה כרבה ולא סבר לה כר' אלעזר, אלא משום דתרצתא דר' אלעזר תרצא וקימא, ודרבה צריכה עדיין תרצתא. ולא שויא רב אשי תיובתא, אלא תריץ לה תירוצא דחיקא, ולעולם אימא לך דבר' אלעזר סביראה ליה. והכין קא מתרץ רק אשי אליבא דרבה דאי דקאמרת מאי הן אבל לא היסטן, ר' עקיבא אומר הן והיסטן דאימור לענין ע"ז, אמר לך דבה הכי קאמר, ע"ז ומשמשיה הן אבל לא היסטן שהסיטו הן

והיסטו כדמפרש בתורת כהנים. אבל חולין לא גזרו בהן טומאת גוי. והכין לישאנא דגמארא איצטרכינן למיכתביה משום דמשבש דאית בה חילופי. ראבא מתרץ לטעמיה, נכרי ונכרית הן והיסטן ואבן מסמא שלהן, עבודה זרה היא והיסטה אבל לא אבן מסמא שלה. ר' עקיבא אומר היא והיסטה ואבן מסמא שלה. ר' אלעזר מתרץ לטעמיה נכרי ונכרית הן והיסטן

ו) נדה לד., ב) [עי' תוס' ב"ב כ. ד"ה ונכרין], ג) [לפמ"ש תוס' ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], ד) זבין פ"ד מ"ו ע"ש, ה) [דף מז.], ו) כס"ל טעפ: נכרי מגע ע"ז, ז) הן והיסטן ואבן מסמא שלהן כ"ל,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לכל דבריהם. נ"ב ע"ל דף פד ע"ב:

גליון הש"ם

גמ' אמר ר' אלעזר מסתני'. לעיל ד' יב ע"ב עירובין דף פט ע"ב: תוס' ד"ה מיתיבי וכו' מבריתא אליס ליה. עי' לעיל דף יב ע"ב תוס' ד"ה מי אלימא:

רבינו חננאל

ומותבינן לרבה דאמר במשא כולי עלמא לא פליגי, דהא רבנן קאמרי עבודה זרה כשרץ. ודחי. ומותבינן נמי מגע נכרי ונכרית עבודה זרה ומשמשיה הן ולא היסטן. ר' עקיבא אומר הן והיסטן. ופי' היסט נדנוד, שאם נטל אדם קנה או קיסם ונדנד את הבגד, אומרין שהיסטו. ומי שנשא כלום כבר הסיטן. ויש מפיט שלא במשא. וכיון שמן משנה הזו עבודה זרה מטמאה במגע ואין מטמא בהיסט, הרי נודע באמת שאינה מטמאה במשא כמו מגע נכרי ונכרית, כי הנושאה פסיטה לפי שהיא מתנדנדת בכחו כדפרשינן לעילא. ור' עקיבא אומר הן והסיטן כל המסיט עבודה זרה טמא, והנושא בכלל מסיט. בשלמא לר' אלעזר דאמר במשא פליגי, ניחא הא בריתא, אילא לראבה דאמר לא פליגי במשא קשיא. ופרקינן דאמר לך רבה ולישעמיך דקאמרה הך בריתא אין נכרי ונכרית מטמאין בהיסט, (הלא) [אלא] גזירה היא עליהן שיהא שהמאין כזבים לכל דבריהם, והרי הזב מטמא בהיסט. אלא רבה מתרץ טעמיה דר' אלעזר מתרץ טעמיה. רבה מוקי לה לפלוגתא באבן מסמא לענין ע"ז ומסלק הסט מן פלוגתא, ור' אלעזר מסליק פלוגתא מן נכרי ונכרית לענין הסט ומוקי לה לפלוגתא לענין עבודה זרה ומשמשיה בלחוד. מתקיף לה רב אשי מאי הן. דפשטא דבריתא הן ולא הסיטן ר' עקיבא אומר הן והסיטן, בלשון רבים, על מגע נכרי ונכרית ועבודה זרה. והאי תירוצא דאמרינה לראבא היא [ולא] (ז)אבן מסמא, ר"ע אומר היא (ולא) ו]אבן מסמא, ליה בה לענין עבודה זרה פלוגתא בהסיט כל עיקר, וקא מפיק לה לבריתא מן פשטא כלל. אבל ר' אלעזר קא מתרץ הן אבל לא הסיטן לרבנן, ולר' עקיבא הן והסיטן על ע"ז, ומפיק להו נכרי ונכרית בראיה ברורה דהא אימירה כי הכין דאף רבה מפקינן [נ"א: אפיקינן] שהרי גזרו עליהן שהן כזבין לכל דבריהן, והא גזירה לענין תרומה שטורפין אותה על מגע גוי

ח) [עי' מהרש"ל ד"ה ומשמשיה], ט) [עי' תוס' ד"ה אמר ר' אלעזר], י) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יא) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יב) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יג) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יד) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], טו) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], טז) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יז) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יח) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ], יט) [לקמן ד"ה הזב בס' סח לא שבריית' סיק מי ס"ל כתמלינ],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות